

СЊЕЖАНА АБРАМОВИЋ МИЛКОВИЋ,
ДИРЕКТОРКА ЗАГРЕБАЧКОГ КАЗАЛИШТА МЛАДИХ (ЗКМ)

Морамо да померамо границе у позоришту

„Не смемо да будемо њамфлејски, већ морамо да будемо у сржи и у њиренујку нашеј друштвеној бића, онога што нам се догађа сада и што је живојно њозоришће”, - каже Сњежана Абрамовић Милковић

Како бисте оценили садашњи позоришни тренутак у Загребу и Хрватској?

- То је јако комплексно питање. Колеге се жале да више немамо толико профилисаних позоришта у којима би редитељи уносили нове идеје. ЗКМ је познат по томе да отвара нове редитељске правце. Морамо да померамо границе у позоришту, иначе бисмо остали у грађанском театру. Нажалост, у Хрватској, у последњих неколико генерација, немамо баш много квалитетних редитеља, тако да нам је нека редитељска генерација остарила. Због тога ми је веома драго што сам успела да вратим Игору Вука Торбицу, јер је он одрастао у Ровињу, иако је београдски ђак, и да га ангажујем први пут у ЗКМ-у. С друге стране, све више јача глумачки театар, јер глумци својим импровизацијама, а не само играјући задате роле, доносе посебност и праве искорак у редитељском раду. И ауторски театар је присутан у ЗКМ-у, јер се постављају представе по мотивима постојећих драма. Ипак, највећи проблем је у томе што нас они који нас финансирају терају у неку врсту хиперпродукције. То није добро за позориште, јер су се креативни процеси свели на максимално два месеца, што је веома кратко. Немамо креативну слободу да можемо дуже и темељније да истражујемо и да припремамо представе. Некад се заиста осећам као на траци у таквој „креативној индустрији“.

Прошлу сезону у ЗКМ-у критичари су оценили изузетном...

- Ја то више осећам изнутра, а мање се тиме хвалим. Прошла сезона јесте била изузетна, зато што смо урадили две антологијске

представе - „Хинкеман“ Ернста Толера у режији Игору Вука Торбице, и „Чаробни брег“, по немачкој драматизацији, у режији Јануша Кице. Оне су обележиле и комплетну загребачку позоришну сезону прошле године. Успоставили смо и копродукције са независном сценом, што је веома важно па смо у сарадњи са „Монтажстројем“ реализовали „Црну књигу“, ауторски пројекат Бурта Шепаровића о банкарском систему. То је потресно сведочење људи који су узели кредите у швајцарским францима. Борут је урадио и истраживање банкарског система, такозваних „банкстера“, људи који господаре нашим судбинама, а који криви-

цу пребацују на људе који су узели такве кредите.

Шта сте планирали за ову сезону?

- Део нашег репертоара је намењен младима и то је једна од

вима текста Горана Ферчеца „Раднице у гладовању“, који говори о радницама предузећа „Каменско“ које су остале без посла и штрајковале глађу.

Приметно је да су то социјално ангажовани комади...

- Ја на томе инсистирам, јер је то важно у овом тренутку. Не смемо бити памфлетски, већ морамо да будемо у сржи, у тренутку нашег друштвеног бића, онога што нам се догађа сада и то је животно позориште.

Оснивач ЗКМ-а је, још од 1948. године, Град Загреб. Колики је буџет за продукцију и да ли је то довољно?

- Пре две године, када сам постала директорка, почеле се уштеде у институцијама и буџет нам је смањен за 25 одсто. То је градска институција која се финансира на адекватан начин, али немамо довољно новца за програм, за који се годишње издаваја око 180.000 евра. С друге стране, наша зграда није дуго обновљана и стално имамо велике трошкове. Имамо 1.400 деце која пролазе драмско, луткарско и плесно училиште и од њихових котизација обезбеђујемо део новца, али и од продаје улазница и представа. Међутим, то је и даље транзицијски модел финансирања, јер за плате запослених се издваја 80 одсто, а за програме свега 20 одсто. Тако је у целом региону. Град плаћа своје обавезе, а ми покушавамо да сопственим ангажовањем обезбедимо додатни новац.

Н.К.

РАЗГОВОРИ О ПРЕДСТАВИ И ПРЕС КОНФЕРЕНЦИЈА

ЗАГРЕБАЧКО КАЗАЛИШТЕ МЛАДИХ (ЗКМ) ЗАГРЕБ

Марионете у рату, робови у миру

Александар Милосављевић, позоришни критичар, водитељ: Толер је један од најславнијих немачких експресиониста, драмски писац, песник, али и озбиљан левичар, који је био председник Владе Баварске Совјетске Републике, која је трајала шест дана. То је било довољно дуго да због тога проведе пет година на робији. Пре тога је био добровољац у Првом светском рату и доживео нерви слом. Онда је дошла Баварска Совјетска Република, па робија. Понуђено му је помиловање, а он га, врло принципијелно, због осталих политичких затвореника, није прихватио. Касније, с Хитлеровим доласком на власт, емигрира из Немачке, одлази у Америку, где је држао предавања и падао у све већу депресију. На крају, извршава самоубиство. Ово је вероватно његов најславнији комад и јасно је колико он има одређену тезу и став. Каква је веза између онога што је Толер доживео у рату, а после и као револуционар и робијаш? Комад је написао за време трајања робије. Овај комад је крик против рата, против онога што он доноси и онога што за собом оставља. Игор Вук Торбица, талентовани млади редитељ је ову причу узео у своје руке и врло пажљиво је транспоновао, нежно и деликатно повезао са временом у коме живимо. А знамо да је оно „искочило из зглоба“. Ничег плакатског нема у овој представи, а Толерове тезе су врло паметно преведене у језик сцене.

Бојан Муџин, селектор Фестивала: Мислим да је евидентно да ова представа показује велику моћ позоришта, глумачке вештине и експресије. Та моћ је усмерена на проблеме који су евидентни и који нас преко тог јаког утицаја страшно дирају. Сви смо под утиском те експресије која зрачи уметничком снагом.

Озрен Грабарих, Мајстор церемоније: Већина нас је од редитеља добила задатак да напише тематски монолог, који је касније требало изговорити пред свима. Ја сам добио тему „Зашто је рат

добар“. Морао сам, иако не мислим да је добар, у себи пронаћи неке чињенице које га могу оправдати. Захваљујући нашим монолозима, настајао је нови материјал. Цео процес је био изузетно узбудљив. Између осталог, ово није ансамбл са којим свакодневно радим и то је било додатно подсти-

смо се и са тим поигравали, тражећи начине да те реченице мало оасовременимо. Дакле, слојевитост долази од Толера, али и из Вукове жеље да комуницира са данашњицом.

Миа Биондић, Грете Хинкеман: квалитет покрета је дошао, готово на крају, када смо схватили

моћ све мања. Не желим да политизујем, али «Хинкеман» је на трагу идеје која је елаборирана у представи, а односи се на то да је све у фази настајања новог друштвеног поретка. Цео свет је пред револуцијом, због много различитих неправди. Због тога је за мене ова представа изузет-

цајно за мене, јер сам на пробе долазио са већом одговорношћу и тремом, јер сам имао потребу за доказивањем, што је довело до тога да више пружим на сцени.

Јасмин Телаловић, Michel Unbeschwert, Сводник, Први пас: Вук је за мене одредио тему која је дијаметрално супротна свим мојим уверењима. То је „За своју домовину бих и срце своје дао“. Мени је ужасно било тешко да напишем монолог на ту тему и знам да је свако од нас имао неки проблем. Ипак, сви су се снашли и дали најбоље од себе што су могли.

Ракан Русхаидат, Еуген Хинкеман: Ствари нису потпуно исте као у времену када је Толер писао текст. Вук нас је зато подстицао да тражимо и копамо дубље. Еугена је ево уништио, онда је ослепео, а онда опет нагло прогледао. Занимљиво је да је текст невероватно слојевит. На прво читање нам се учинило да је све потпуно јасно и да се ту нема много шта урадити. Међутим, што смо дубље улазили у текст, све смо више схватили колико га је Толер већ у старту слојевито написао. Ја нисам имао задатак да пишем монолог. Оно што говорим на сцени, написао је Толер – од речи до речи. Ипак

каква је сценографија. У Загребу је сценографија скоро дупло већа. Огромна је и зато смо доста морали да прилагодимо представу мањој сцени. Управо из те чистине смо схватили да су наша тела, заправо – сценографија. Једноставно смо у једном тренутку схватили о чему се ту заправо ради. Осим тога, изузетно сам захвална на могућности да не будем ван сцене, већ да све време седим са стране. Имала сам шансу да гледам друге колеге и копирам квалитет покрета, тако смо стварали заједнички језик. Када имаш квалитетан костур и тимски рад, квалитет костуре се намеће сам по себи.

Дадо Ћосић, први кандидат, Мах Knatch, Први ратни друг: Питање није било директно постављено, али се о томе разговарало: шта би то био експресионизам данас? Ако не радимо текст баш онако како пише, како се он ради данас? За нас је била важна телесност, бављење сопственим телом, стварање властите мини кореографије.

Сњежана Абрамовић, директорка Загребачког казалишта младих: У Загребу је све више људи који немају прилику да дођу у позориште, јер је куповна

но дирљива. Погађа ме цитат из представе да смо „марионете у рату и робови у миру“ и да смо заправо изманипулисани. Мислим да се препознајемо у овој представи. Када је Игор дошао са идејом да је радимо, ми смо имали политички проблем. У то време, наши бранитељи су тражили своја права кроз протест у Савској улици. Наравно, Игор причу подиже на универзални ниво, али причамо о људима који су прошли рат и који се не могу артикулисати у миру. И на крају – ко је најбољи херој? Најбољи је онај који је изливен у бронзи, јер он најмање смета. Сезону смо почели управо „Хинкеманом“, а имамо и пројекат „Инкубатор“, који глумачком ансамблу пружа прилику да се што више артикулише. Глумци могу режирати, писати текст и слично. Све више је присутно глумачко позориште. Трудимо се да научимо људе да критички размисљају, да наша публика буде ангажована и мисли својом главом. То данас није баш популарно. Управо позориште има задатак да младе људе научи да мисле и ако треба, да се буне, али са разлогом.

Ана Милошевић

РАКАН РУСХАИДАТ, ЕУГЕН ХИНКЕМАН

Глумца мора да бира

Данас се претрчава преко важних ствари. Иде се само за резултатом и то је главни проблем. Новац и резултат су нам главни циљеви, а то је смрт за позориште, каже Ракан Русхаидат

Која позоришта у Хрватској, поред Загребачког казалишта младих у свом репертоару имају представе које на ангажован начин говоре о актуелним темама и проблемима савремене цивилизације?

- Рекао бих да је то свакако Театар ИТД и то због отворености према разноврсним експериментима и младим људима. Из тог позоришта су потекли Оливер Фрљић, Саша Божић и још неки млади редитељи који су касније отишли у институционални театар. Наравно, догоде се представе у том жанру, ако се то уопште може назвати жанр, и у осталим позориштима. Градско драмско казалиште „Гавела“ има обавезу према драмским текстовима, мада крајњи резултат у великој мери зависи од редитеља. Ево Вук Торбица који је са нама раи-до „Хинкемана“ сада у „Гавели“ ради Едена фон Хорвата и видећемо шта ће урадити. Да не пропустим да поменем и Сатирично казалиште Керемпук које у принципу често успева да пробије добру причу. Треба рећи, тешко је данас наћи праву сатиру. Изгледа да је све заправо било много лакше када су неке ствари биле забрањене.

Да ли Вас је та врста отворености ЗКМ-а привукла и вратила овом театру?

- Ја сам доста мењао позоришта, скакутао сам од једног до другог пошто сам пре сталног ангажмана био слободни уметник. Потекао сам из ЗКМ-а пошто овај театар има своју школу коју похађа око 800 деце, а ја сам био једно од њих, и у том театру сам гледао прве представе, заљубио се у ту сцену. Након завршене академије и разноврсних других театарара, желео сам да се вратим тамо због њихове отворености према тешким и озбиљним темама и спремности за експеримент. У суштини, таргет група којој су намењене наше представе је доста широка, што значи да се бира

широк спектар различитих гледалаца и то је оно што ми се посебно свиђа.

Да ли имате привилегију да бирате улоге које ћете радити?

- Сада то себи могу да дозволим, мада сам то реално могао и раније. Некада сам то ипак чи-

нио у оној мери колико је било потребно да се зараде нека средства, јер од нечега се мора живети. Дужност глумца је да бира улоге, то је једна од првих ствари коју смо научили од Вилија Мателе који нам је био велики глумачки узор. Он је тада био глумца у Загребачком казалишту младих и носио је углавном велике улоге. Никада нећу заборавити његове речи када је дошао у школу глуме, погледао оно што смо ми направили и рекао да запамтимо између осталог, да «глумац мора да бира». Нас неколико који смо као деца упијали те речи, који смо луди за позориштем и који себе доживљавамо као дубоко посвећене овој професији, до дана данашњег памтимо те речи. Сви ми углавном радимо у театру и имамо ту могућност да бирамо.

Да ли школа глуме још увек постоји при ЗКМ?

- Тешко је све то објаснити у неколико реченица. Та школа је била дугогодишњи процес који је трајао у периодима у којима се сменило неколико директора. Утисак је да људи уопште

не схватају важност једне такве институције при позоришту. Чак је постојала идеја да се направи средња глумачка школа, као што постоје музичка или ументичка. Стигло се надамак тога, али се онда све распало и та идеја није реализована. Разочаран сам због

ства и укрстили сензибилитети уметника, са циљем да се досегне неки нови квалитет?

- Лепо је упознавати људе, нове сензибилитете. Отворен сам за то и волео бих да живимо у условима да могу да дођем овде и играм са глумцима у Србији или обрнуто. Било би сјајно да се путује и представе играју у блоковима. Иде се ка томе полако, али се много више сарађује на филму и телевизији. Копродукције у позоришту су теже за реализацију. Није да их нема, али су оне практично могуће само када глумци могу да путују из града у град и ускладе обавезе. Ријека се недавно пробала повезати са Љубљаном и мислим да то иде у одборном правцу, јер су они реалативно близу. Оно што бих ја највише волео, за почетак, на нивоу градских загребачких позоришта да се такмичарски дух у театру претвори у здрави такмичарски дух, а не да буде борба за гледаоце. Потребно нам је више сарадње. Озрен је говорио о томе како се лепо осећао као гост у другом позоришту и како је имао велику одговорност. То је данас права реткост. Позоришта затварају врата гостујућим глумцима и не размишљају о копродукцијама ни унутар једне земље, а камоли у региону. На филму је то лакше. Ту се ради искључиво о новцу и људи лакше сарађују. То је посао који се обави за рецимо два месеца, а позориште је ствар континуитета. Што је представа боља то значи да ће се играти годинама. Код нас није систем као у Лондону где се уради представа и игра се пет-шест месеци. Онда се скине са репертоара и не игра се никад више. Код нас се представе играју годинама.

В. Туцовић

ОЗРЕН ГРАБАРИЋ, МАЈСТОР ЦЕРЕМОНИЈЕ

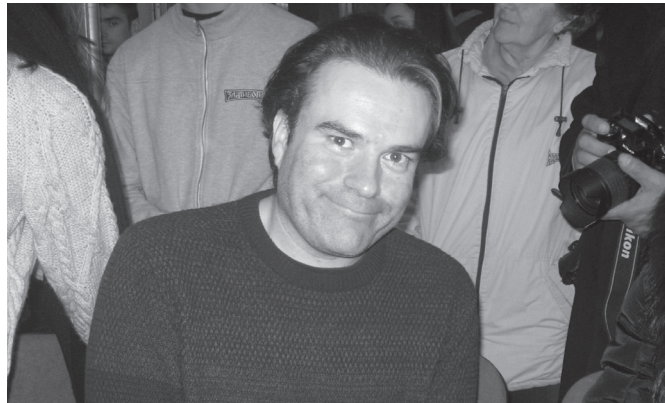
Класичар, који воли пробати нешто ново

Хрватско позориште се тренутно ослања на концепт снажној редитељској, при томе заборава да публика жели да види титрај глумца, као живој организми на сцени, каже глумца, Озрен Грабарић

Добитник Ардалиона за најбољу мушку улогу у представи „Сан летње ноћи“, 2008. године и најбољу епизодну улогу у „Злочину и казни“ 2013., са својим матичним позориштем „Гавела“, а овог пута је на ужичкој сцени са ЗКМ. Грабарић је посебно омиљен међу ужичком публиком, која га је и овог пута поздравила бурним аплаузом за сјајно извођење Мајстора церемоније.

- Често сам долазио у Ужице и сматрам да је ово један од најбољих фестивала. О њему се говори, увек је пуна дворана, на Округлом столу пуно људи остане, и то даје наду и оптимизам да су овакви фестивали добродошли и да је казалиште, људска потреба. Има пуно младих људи и увек се сетим да сам ја као дете волео фестивале и гледао пуно добрих представа, а то су били оријентир и поставке критеријума за мој каснији глумачки живот и гледање на казалиште.

Ови млади људи су дошли и због тога што желе да виде шта раде позоришта у Хрватској, наравно да смо сви заинтересовани, а немамо прилику да видимо!

- То је комплексно питање и нећу говорити да је казалиште у кризи, јер је оно то перманентно већ деценијама. Као специфична уметничка творевина, захтева пуно аутора, и све уметности су у њега уткне, зато га је тешко направити, а нарочито, направити га добро. У великом дефициту смо са добрим редитељима, јер су многе тенденције које су дошле, вероватно из Немачке, а заснивају се на снажном редитељском казалишту, па се у томе заборавило на човека. Све што се догађа, буде углавном ствар неког дизајна, има га и у нашој представи и сјајан је, али је ипак у првом пла-

ну глумца. Сматрам да колико год је снажан редитељски концепт, он вам у ствари показује глумце и њихов доживљај а публика то жели да види, титрај глумца, као неког живог организма и њихову међусобну размену на сцени. Други фактор су млади писци, који такође, недостају хрватском казалишту, а то је зато јер су сведени на пуко преживљавање. Они морају радити свашта са стране, јер је писање апсолутно невалоризовано, те троше своје време и таленат на неке сапунице и то им уђе у навик, па је озбиљних драмских текстова све мање и мање. Сва срећа, те имамо Тену

Штивичић, која додуше живи у Лондону, али пише феноменално, управо је награђен њен текст „Три зиме“, али Волео бих да је више тог ауторства. Имамо превише херметичких текстова, као што и редитељски концепти знају бити херметични а ту глумци не профитирају.

Ви сте и даље у „Гавели“ и чиме се још тренутно бавите?

- Јесте и то на пола плате, а пола сам на Академији драмске уметности, предајем на одсеку за глуму и сценски говор, имам своју групу од 12 студената и играм у разним позориштима. И то је један од проблема хрватских позоришта, препуна су глумаца. У „Гавели“ их рецимо има 40 на плати и зато има јако мало гостију, па се затварају у себе, као бункери и нема размене. Имао сам среће да сам ово радио у ЗКМ, као и у Керемпху и отворили смо неку малу сцену на Рипњаку, где смо реализовали мали ауторски пројекат, „У агонији“ Мирослава Крлеже, са три глумца без редитеља. Радимо још неке експерименталне представе. Иначе, ја сам класичар али волим испробати и нешто ново.

М. Петровић

ПРАТЕЋИ ПРОГРАМ ФЕСТИВАЛА Тактилно и емотивно

У оквиру пратећег програма 21. Југословенског позоришног фестивала, у Музеју ЈПФ проф. др Селма Поробић, ванредни професор Филозофског факултета Универзитета у Тузли, у четвртак је одржала предавање на тему „Тактилно“. Проф. др Поробић објаснила је да се „тактилно“ може тумачити на више начина.

- Тема „тактилно“ не односи се само на музичку педагогију, већ и на живот. Шта је тактилно? Оно што смо, чини ми се, сви највише занемарили, а то су емоције. Шта нас то дотиче? Тактилно често повезујемо са тактилним учењем додиром, али то није све. Овде је највише реч о емоцијама. Оно што ми потискујемо, не анализирамо, не препознајемо код других шта је то друго и другачије, а шта је то што је у нама. Чини ми се да је то атрактивна тема за данашњи брзи живот. Значајну улогу у радионици свакако заузима и музика. У овој радионици тактилно је повезано и са кратком музико – терапијом, вођеном маштом. Радионицу завршавамо опуштањем са медитативним инструментом коши. Реакције су

спектакуларне. Сви долазе бојажљиво, нису сигурни о чему је реч, све им делује имагинарно, јер о овој теми се јако мало прича“, - каже проф. др Селма Поробић.

А. Милошевић

РЕЧ КРИТИКЕ

Крвави шоу

Као најбоља хрватска представа, не само по оцени фестивалског селектора Муњина, у Ужице је стигао "Хинкеман" Ернста Толера, најизвођеније дело овог немачког драматичара између два рата. Драма је то о повратнику из рата, рањавањем осталом без мушкости, који се као крпа вуче у новонасталом животу, да би после силних понижења одузео себи живот. Типична прича жртвованих и искоришћених мушкараца, гурнутих у пакао преживљавања у којем су залог њихове ноге, руке, очи, потомство, сам живот... да би, ако преживе, доживели да буду само терет, роба с грешком друштва које не препознају, а које са свим својим здравим ногама, рукама и очима бесомучно јуриша напред. Тако да бих ту физички оскрнављену "мушкост" пре видела као угрожену човечност у једном бескрупулозном друштву које поставља захтеве, али жртвовање нити награђује нити поштује. Што се не односи само на повратнике из Првог светског рата, иако је Толер стилски и тематски резултат управо тог времена и тог рата, времена немачког експресионизма који открива отуђеност, мрак,

конфликте и трауме унутар капиталистичких односа, песимизам немоћног, искоришћеног, уплашеног људског бића у свету који је рат изврнуо наглавце.

Ипак, Хинкеман се препознаје у сваком рату и сваком миру, без потребе за прекрајањем. Мада, до прекрајања текста је дошло, па га драматургиња Катарина Пејовић рашчишћава, ослобађа сувишних речи које прече брзи пут до значења, док – по редитељевој замисли – глумци добијају задатке писца, па је неколико монолога у другом делу представе њихово ауторство. Одличних монолога по себи који, као искривљено огледало, заступају аргументе за рат, директно казујући ипак оно што смо претходно могли да закључимо. Сад пак добијамо вишак речи, као неке незграпне израстине у ткиву представе, што ремети равнотежу у односу на први део где се штедљиво користе речи, где се у тишини и укочености трагедија догоди, и до краја антиципира.

Редитељ Игор Вук Торбица одмах, од самог почетка, визуелно назначавачу ту празнину и отуђеност празном сценом на дрвеном, издигнутом поду (сцено-

граф Бранко Хојник), под светлом хладно – радним, дакле без светлосних сенчења и утопљавања, без улешавања – тако је бар на почетку. Уздигну се, у дну бине, велика слова ХИНКЕМАНН, ознака да шоу може да почне. Као својеврстан пролог пре тога, глумачким су телима исцртани идилични импресионистички ликовни мотиви, грубо узнимерини ратном командом, потерани у бесомучно марширање.

Кад Хинкеман, из своје сиве збуњености улази у свет, у покушају да се укључи, светла се пале, ту су балони, шљокице, бљештаве конфете – сав лажни сјај циркуса-света, у коме може да постане неко једино ако настави да кида вратове; истина не више људске, већ животињске, али за некога ко је прошао рат и животиње су сапатници.

Оштрој изражајности огољене сцене и ликовна на њој, супротстављени су благост двоје малих, обичних, неснађених... Хинкеман Ракана Русхаидата, и поред пасивног и дефанзивног, за глумца тешког положаја, харизматично зрачи мекотом, једнако као Миа Биондић као његова жена, којој је ипак

Пише:
Александра Гловацки

дато простора за нешто мало батргања.

Насупрот њима је моћни, страствени, опскурни церемонијал-мајстор Озрена Грабарина, у само њему изводљивом дијапазону од Сотоне до свесног човека, циркузант и монструм, шармер и негледљива гадост.

Јасмин Телаловић је управо са сопственим монологом криминалца који жели свој рат, направио упечатљиву сцену и лик.

Представа ЗКМ-а је једна од оних које испуњавају друштвену мисију позоришта да покреће на размишљање, да освешћује. Она је и катарзична јер јасно, праволинијски, изговара муку у име "малог човека". Без губљења у вишезначности, лако проналази пут до широког гледалишта, што је и ужичка публика синоћ својом високом оценом доказала.

РЕЧ ПУБЛИКЕ

Хомункулус или ми

Мирјана Милојевић: Шта сад могу да кажем.... плакала сам. Погодили су у срце, не у стомак. Погодили су нас тамо где смо најосетљивији. Свака част целом ансамблу, редитељу, свима што су нешто људско пробудили код нас.

Владимир Милановић: Феноменално. Представа, режија, глума, сцена, све је феноменално.

Ненад: Не знам шта бих издвојио. Све је ове вечери Толер кроз Торбицу рекао... "Ви најбоље разумете, ви сте члан странке....". Мислим да је то сасвим довољно вечерас.

Слађана Пурић: Права истина. Несхваћени смо у свим сегментима, као хомункулуси. Неке ствари откривамо тек у позоришту. Какви год да

смо, остајемо несхваћени. Феноменална представа.

Ивана Ђајић: Несхваћен – неприхваћен. Шта треба још, да се скинемо да нас неко прихвати овакве какви јесмо? Овај фестивал је ове године показао оно што заправо и треба да представља - нас! Такви смо, такав је наш сваки дан!

Милица Митровић: Бити или не бити! Питање је сад. Бити... Преузмимо свој живот у руке и гурајмо напред. Чега да се стидимо? Доброте и жеље за животом и прихватањем? Никако. Крај није решење, решење је жеља за животом, коју морамо испунити.

Б. Д.

РЕПУБЛИКА СРБИЈА

Министарство
културе и
информисања

ГРАД
УЖИЦЕ

МИА БИОНДИЋ – GRETE HINKEMANN

Љубав је најбитнија

Можда би требало да се начистио њоношњим и унишњим... можда. А можда ће њасни метеор и „развалини нас“ њошњим, ња ће неко оиети њочети све исјочети

Колико је потребно да се оголимо, да бисмо били схваћени и прихваћени?

- Ако је мој примарни одговор потпуно, у исто време га морам опозвати. Данас је стварно велико питање шта значи оголити се и на који начин? То је као и у љубави, мораш се отворити до самог краја, и бити свестан да исход увек може бити овакав или онакав. На моје слично питање добила сам у пар наврата супер одговор „Нема правога или кривога одговора. Увек у дубини себе знаш који је тачан, а чак ни тај тачан није исправан“. Не знам колико искрено могу одговорити на ово питање, јер оно је за мене потпуно апстрактно. Могу покушати из сопственог сазнања. Ја не знам за другачији начин него - до краја, како приватно, тако и на сцени. То много кошта, али и добијеш много. Мислим да тако морамо живети, да би преживели. Другог начина нема.

Да ли смо спремни да у своје животе примимо хомункулуса?

- Не, нисмо. Нисмо спремни нимало да примимо ни мрвицу неких базних чињеница. То би био велики успех када бисмо признали то. Ово друштво није спремно да прихвати хомункулуса. Нисмо способни за то. Зато што је то питање ега. Из ега креће јако пуно ствари, па тако и потреба за осигурањем свих могућих простора око себе и у себи. Нажалост не остављамо нимало тај ега, тај животињски инстинкт. У целој овој причи потребан је баланс. А постићи баланс, за данашњег човека

значи одрећи се себе. То значи да треба да извадимо себе из масе да би пронашли баланс у било каквом односу, не само у љубави.

А та љубав значи прихватање хомункулуса. Не! Нисмо спремни на промену ни у ком погледу.

А колико смо спремни да прихватимо човека онаквог какв јесте?

- То је велика и интимна ствар. Ако се дотакнемо представе, многе ствари у њој су фундаменталне, и страшно говоре из трбха. До скоро нисам разумела реченицу, али данас је користим... „у неким мојим данима / времену, било је другачије...“. Ово су све задаци за нас. За наше време. Али не само то. То су задаци и за целу нашу планету. Можда би требало да се

начисто понишимо и унишимо, можда. А, можда ће пасти метеор и „развалити нас“ потпуно, па ће неко опет почети све испочетка.

Можда ово јесте прави пут. Да остане десет људи који правилно мисле... А онда се опет запитамо „шта је то правилно“?. Опет долазимо до тога да је за све битна љубав. Тако да ни за неко прихватање некога, никако нисмо спремни.

Где је данас млади глумац на Балкану?

- То је једна велика борба два система. Један је конзумеризам, а други социјала. Глумци су данас навикли на то, иако је то погрешно, али је ипак одлика једног времена. Водим се тиме да глумачки посао носи нестабилност. А та нестабилност значи промену, зна-

чи нешто ново, значи живот. Потпуно је сулудо да неки људи добијају улоге и плату због места на ком се налазе, а да за младе нема места и да морају годинама да се доказују, чак и онда када их млађи прегазе. То није то. Трудимо се да тај систем променимо. Али, ми нисмо довољно зрели. Немамо базу да можемо неке друге системе применити на себи, као што је то случај у земљама ЕУ. Они сада изгледају далеко, али ћемо их јако добро осетити на својој кожи. У целој овој причи из глумца мора изаћи плод његовог досадашњег рада. Не вреди седети и чекати кући да те неко позове за ангажман, или аудицију, које су данас непостојећа ствар, већ сами морамо предузети иницијативу.

Ниси стални члан ансамбла?

- Спољашњи или придружени сам сарадник ЗКМ-а, који је на сталном паушалу. И у оваквој мојој ситуацији врло је захтевно бити амбициозан. Иако нисам део ансамбла, осећам се као да јесам. Ансамбл је за мене само питање представе, и ја се ни у једном моменту не осећам запостављено, бар по броју представа. Оваква ситуација ми за сада одговара. Али, мислим да би сви садашњи млади глумци требало да упишу још један факултет, јер ван ових простора, нико само од глуме не живи. То је заблуда још само на Балкану, која ће трајати још максимално пет-шест година.

Б. Дамњановић

Dobrodošli
 UniCredit Bank

Remontni
 centar d.o.o.

infoera

Вести

УЖИЧКА
 НЕДЕЉА

31000 Užice
 Radnička 11
 031/563-070
 064/26-81-533

АЛЕКСАНДАР ПОПОВИЋ (1929–1996)

Александар Поповић, за пријатеље Але, за београдску чаршију Жак, једна је од најзанимљивијих личности у новијој историји нашег театра. Хрупио је на сцену незауостављиво, изазивајући у подједнакој мери неумерену хвалу и неумерено оспоравање, а сам се лично није трудио да се икоме допадне. Дете богатог трговца који је повремено пропадао па се дизао, Поповић је- делио судбину оних који су „имали, па немали“. У школу га је возио шофер, а Аца је завидео друговима који иду пешице, па још стигну да се успут почупају и потуку. Завршио је некако гимназију за време окупације, срцем се определио за комунисте налазећи у њиховој пропаганди једнакост међу људима. Доцније, на Голом отоку, продубио је идеју једнакости утолико што је схватио да су прокламације и партијски програм једно, а текућа политичка пракса нешто саввим друго. (...)

По повратку с Голог отока градио је цеклондоновску биографију, што ће рећи да је био цинкограф, молер, асфалтер... Подизао је четири кћери с пуно љубави и бриге. И писао неуморно. Прихватили су га у дечјем програму Радио Београда. Међу првим је ауторима детективног романа; године 1959. објавио је Убиство у троуглу, криминалистички роман који следи траг велемајстора овога жанра, Жоржа Сименона. (...)

У тих тридесет и неколико година смештен је целокупан Поповићев драмски опус у који можемо убројати 41 драму за одрасле, 10 драма за децу, око 500(!) сценарија за телевизијске серије и појединачне емисије, неколико романа за децу и не-зна-се-колико текстова писаних за дечји програм Радио Београда. Уз овај огroman рад, Поповић је налазио довољно времена да путује, седи по кафанама у Београду и дилем Србије, да разговара с познатим и непознатим људима, да се препире и свађа с пријатељима (с непријатељима ионако не говори), да прима награде и признања и да живи на извансеријски начин. (...)

Поповић је, као и његови драмски јунаци, био дубоко укоренен у свој језик и национални идентитет. Такође, као његови драмски јунаци, поседовао је животну радост и радост игре. (...) Када је имао новца, расипао је. Кад новца није било, подносио је немаштину без роптања.

(...) Без позоришта није могао да живи, или другачије речено, позориште је било Поповићев макро и микро космос. Знао је добро да живот постоји и без позоришта, да постоје људи који никада нису ногом крочили у театар, да се важна дешавања догађају изван позоришта, да се, уосталом, о индивидуалним и колективним судбинама одлучује на другим местима а не у позоришту, али ништа није могло да поколеба његово чврсто уверење да је театар најважније место на свету (...)

Радомир Путник, „Питомац“ Голог отока, „Новости“, 12. септембар 2012.

Реч редитеља

Бела кафе. Парадокс, као основа третирања проблема приликом рада на свакој позоришној представи, код Александра Поповића се јавља већ у самом наслову. Александар је и тврдио да није драмски, већ позоришни писац. Овај комад је, врло вероватно, најинтимнији Поповићев комад, јер обрађује две теме, Други светски рат и Голи оток. Александар је, како сам тврди, преживевши оба страдања, посведочио сценама изазивања оног најанималнијег из сваког људског бића, како предатора тако и жртве. Он ипак обрађује ове теме кроз призму једног простора и једне атипичне а опет јако препознатљиве српске породице. Јер породица је нуклеус друштва. Систематско уништавање исте је тема која мене интригира. Позориште је идеално место да креативним процесом проникнемо у дубину колективног страдања једног народа, кроз индивидуалне судбине шесточлане српске грађанске породице која одавно не постоји. На крају комада Александар Поповић поставља питање „ко смо“. Ја немам одговоре. Свакодневно сам захвалан некој вишој сили која ми је омогућила да се бавим послом који обожавам и који ми дозвољава да постављам питања на које немам одговоре. Ја не знам ко смо, али сам спреман да три месеца проведем са групом истомишљеника, не бисмо ли одгонетнули зашто не знамо ко смо, макар у томе и не успели. Оно што смо успели, јесте то, да смо од Беле кафе направили посебно, ново ауторско дело, позоришну представу, која се рађа 4. маја 2015. године, као плод љубави водвиља и грађанске драме.

Милан Нешковић

ВЕЧЕРАС

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ БЕОГРАД

БЕЛА КАФА

Александар Поповић
Режија: Милан Нешковић

Аутори адаптације: Милан Нешковић,
Молина Удовички Фотез

Драматург: Молина Удовички Фотез

Сценограф: Весна Поповић

Костимограф: Марина
Вукасовић Меденица

Композитор: Ања Ђорђевић

Сценски говор: Радован Кнежевић

Сценски покрет: Татјана Поповић

Асист.костимографа: Биљана Гргур

Дизајн звука: Владимир Петричевић

Играју:

Момчило Јабучило
Мајка Јања
Дели Јова
Црква Ружица
Срђа Злопоглеђа
Зора Шишарка
Радио каскадер
Шлагер певач

Бранко Видаковић
Олга Одановић
Павле Јеринић
Вања Ејдус
Ненад Стојменовић
Нада Шаргин
Предраг Ејдус
Небојша Бабић

Banca Intesa

Aluminium Industry
Impol Seval

ПУКОТИНЕ ИЗ КОЈИХ ЦУРИ МРАК

**Зоран
Јеремић**

Готово да сам сигуран да смо синоћ гледали неке од најупечатљивијих сцена овогодишњег фестивалског издања. Не мислим, наравно, на оне сцене са млатаренком Озрена Грабариха и незнатим јунаком Еугена Хинкемана, него на, кад смо већ код тих виталних органа, мало више изнад пупка. На пример, оно велико срце мафијашко којим се медицинско особље и остали забављају уз „California dream“. Ех, кад су мени „The Mamas and the Papas“ ишчупали срце на једној игранци у „Нади Матић“... Хтео сам да га поклоним једној вршњакињи са уснама боје меда. Међутим, у мед је упала кашика Илије Брка јер је боље свирао гитару. Кад сам савладао још три акорда, било је касно, срце бејаше зрело да прошири асортиман изнутрица код Драга месара. Да не говорим да смо ми, варвари из Четврте основне, морали код девојака из ужичког круга двојке прво да се легитимишемо. На челу је морало да ти пише да су левиске оригинал, бар из комисиона, а не из шверц-комерца Веља Глуваћа.

Извињавам се, промаших тему, а Позориште нам још није исплатило ту цркавицу од хонорара. Још нам нису тражили да конзумирамо штакоре ко несретни Хинкеман, али примећујем да се појединци из управе све чудније облаче.

Елем, отпева нам Загребачко казалиште младих „Оду радости“ тако добро да сам помислио да је време да се учланим у радикале. Мада, кад боље размислим, ако живети у Европи значи живети од кредита, ја сам одавно већи Европљанин од Девенпорта.

Да је неким случајем Хинкеман синоћ залутао у хол уместо на сцену Народног позоришта, сигуран сам да би се одмах залепио за онај симпатични штандић са леве стране улазних врата с намером да побољша крвну слику уз помоћ UniCredit Bank. Добро, неки тврде да се код Лапче у „Societe“ и Илије у „Војвођанској“ нежније пушта крв, али ја стварно вишем немам диоптрију за читање кредитних услова под микроскопом.

Кажу синоћ да се та опака бољка „хинкеманија“ лечи љубављу. Слажем се, само мало су пресолили Ернст Толер и Вук Торбица. Како бре да волиш кад те у име нације у рату кастрирају и истранжирају ко задружног бика, а онда те у миру третирају као циркузанта и хране пацовима.

Можда се ипак нешто мења. Читам у „Вестима“ да је наш Завод за јавно здравље кренуо у одлучну борбу против глодара. Предстоји нам, кажу, година дератизације. Не знам да ли је Снешка инспекторка синоћ гледала „Хинкемана“. Волео бих да јесте, па да је приупитам на које глодаре је мислила. Ове на које ја мислим тежи су за варење.

Све у свему, гледали смо до сада најбољу представу на овогодишњем фестивалу. Нико не уме да је преприча, а сви је разумеју. Ваљда зато што, како рече један од јунака, сви лично на пукотине из којих цури мрак.

АФОРИЗМИ О ШЕКСПИРУ

Милован Витезовић

Кад не будемо имали Хамлета, то ће нам бити доказ да нас више нема!

***

„Узећу судбину у своје руке!“ – каза Отело.

***

Кад видим како Италијани играју Шекспира, помислим на сижее које је Шекспир узео од Бокача!

***

Куцнуо је час истине, мртви краљу!

***

Шекспир наш савременик: Јаго је наговорио Отелу да застави управника позоришта

**СТАЛНИ ГОСТИ ФЕСТИВАЛА, ПРОФЕСОРИ
СА ПЕДАГОШКОГ ФАКУЛТЕТА У КОПРУ:**

*џроф. Јурка Водойивец, џроф. Дарјо Фелга
и деканица џроф. Мара Цојић*

ОЦЕНА ПУБЛИКЕ

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ НОВИ САД НА ДРИНИ ЂУПРИЈА	4,29
АТЕЉЕ 212 БЕОГРАД ПИЈАНИ	4,07
ЈУГОСЛОВЕНСКО ДРАМСКО ПОЗОРИШТЕ БЕОГРАД ХАМЛЕТ	4,63
НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ БЕОГРАД МАРИЈА СТУАРТ	3,76
ЗКМ ЗАГРЕБ ХИНКЕМАН	4,86

ПОЛИТИКА Danas

Издаје Савет XXI Југословенског позоришног фестивала Ужице 2016.

Уређује редакцијски одбор: Радојка Поповић - уредник, Ненад Ковачевић, Верица Туцовић, Мирјана Петровић, Ана Милошевић, Богдан Дамњановић, Зоран Јеремић, Александра Гловацки.

Тираж: 500 примерака • Штамп Графопринт Ужице